

LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJA
ISTORIJOS INSTITUTAS

LIETUVOS TSR ISTORIJOS PROBLEMINĖ MOKSLINĖ TARYBA

LIETUVOS ISTORIJOS METRAŠTIS

1975
METAI

LEIDYKLA „MOKSLAS“ • VILNIUS • 1976

INSTITUTE OF HISTORY
OF THE ACADEMY OF SCIENCES OF THE LITHUANIAN SSR
THE SCIENTIFIC PROBLEMICAL BOARD
OF THE HISTORY OF THE LITHUANIAN SSR

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN
HISTORY

1975

VILNIUS

1976

INSTITUT FÜR GESCHICHTE
DER AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN DER LITAUISCHEN SSR
PROBLEMISCHER-WISSENSCHAFTLICHER RAT
FÜR GESCHICHTSFORSCHUNG DER LITAUISCHEN SSR

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

1975

VILNIUS

1976

ИНСТИТУТ ИСТОРИИ
АКАДЕМИИ НАУК ЛИТОВСКОЙ ССР

НАУЧНЫЙ СОВЕТ ПО ПРОБЛЕМАМ ИСТОРИИ ЛИТОВСКОЙ ССР

ЕЖЕГОДНИК
ИСТОРИИ
ЛИТВЫ

ГОД
1975

ИЗДАТЕЛЬСТВО «МОКСЛАС» • ВИЛЬНИУС • 1976

Redakcinė kolegija

Jonas DOBROVOLSKAS, Juozas JURGINIS, Nijolė KUNCYTĖ, Vytautas MERKYS, Vacys MILIUS, Rita STRAZDŪNAITĖ (sekretorė), Henrikas ŠADŽIUS (vyr. redaktoriaus pavaduotojas), Adolfas TAUTAVIČIUS, Antanas TYLA, Bronius VAITKEVIČIUS (vyr. redaktorius), Regina ŽEPKAITĖ

Vilnius, T. Kosciuškos 30
Lietuvos TSR Mokslų akademijos Istorijos institutas
Вильнюс, ул. Т. Костюшки, 30
Институт истории Академии наук Литовской ССР

М $\frac{0164-086}{M854(10)-76}$ Z-76

© LTSR MA Istorijos institutas, 1976

Jurgis Cabertas, Naumiesčio miesto deputatas¹, Mikalojus Hrakoravičius, Naumiesčio deputatas, Juozapas Ulickis, Liudvinavo miesto deputatas, Petras Jonas iš Kazanovo Kazanovskis, Ukmergės pavieto poručikas, jo didenybės pašto sekretorius, Šeduvos deputatas, Tamošius Vysockis, Vilkaviškio deputatas, Pranciškus Krasauskas, Jurbarko deputatas, Jurgis Zmiemkauskas, Prienų deputatas, Motiejus Vaiciekauskas, Veliuonos deputatas, Tadeušas Brazukevičius, Stakliškių deputatas, Jokūbas Ulazevičius, Rumšiškių deputatas, Antanas Siemaška, Gargždų deputatas, Petras Statkevičius, Skirsnemunės deputatas, Mikalojus Sierputauskas, Platielių deputatas, Dovydas Šukšta, Palangos deputatas, Mykolas Čašinskis, Plungės deputatas.

Sis įgaliojimas, išvardijus kiekvieną asmenį, yra įrašytas į Kauno pilies [teismo] knygas.

BIRŽŲ VALSČIAUS IR JO SENIŪNIJŲ VALSTIEČIŲ 1905 M. REVOLIUCIJOS METU PRIIMTI NUTARIMAI

ANTANAS TYLA

Viena iš valstiečių kovos formų 1905 metų buržuazinėje demokratinėje revoliucijoje buvo valsčių valdybų pareigūnų ir kitų rinktų pareigūnų pašalinimas ir naujų išrinkimas revoliuciniu būdu. Visa tai buvo daroma susirinkimuose, kartu surašant nutarimus, kuriuose paprastai buvo išdėstoma išrinktų naujų pareigūnų veiklos programa politiniais, ekonominiais ir kultūriniais klausimais. Nutarimai buvo privalomi visam valsčiui ar seniūnijai, todėl juos įrašydavo į valsčių ar seniūnijų nutarimų knygas. Daug kur jie buvo rašomi lietuviškai, ko anksčiau neleido cariniai įstatymai. Čia publikuojami Biržų valsčiaus ir jo seniūnijų — Anglininkų, Biržų, Bliūdžių, Šližių ir Tabakinės — nutarimai išlikę nutarimų knygose neliesti, tik valsčiaus nutarimas kryžmai perbrauktas. Tai bene vienintelis šaltinis, kuris atspindi vietinės valdžios sudemokratinimą valsčiuje ir, vykdant valsčiaus sueigos nutarimą, — seniūnijose.

Kaip matyti iš skelbiamų nutarimų, valsčiaus valdžios sudemokratinimo pradžia buvo 1905 m. gruodžio 9 (22) d. Biržuose įvykusį valsčiaus sueigą ir jos priimtas nutarimas. Jame išdėstyta valstiečių politinės kovos (nemokėti valdžiai mokesčių, neduoti pastočių cariniams pareigūnams vežioti, neleisti naujokų į kariuomenę, nesikreipti į caro valdžios įstaigas, neturėti jokių reikalų su caro valdžios pareigūnais, valdytis patiems, išsirinkus naujus pareigūnus), švietimo (steigti naujas mokyklas, atleisti caro valdžios paskirtus mokytojus ir samdyti naujus), ekonominė ir agrarinė (nenaikinti ir neleisti valdžiai bei dvarininkams naikinti miškų, perimti iš dvaro į valsčiaus kasą pinigus, gautus už mišką, paleisti už dvaro miško kirtimą nubaustą valstietį ir kt.), valsčiaus savivaldos organizavimo (išrinkti viršaitį, naujus seniūnus, atleisti buvusį valsčiaus raštininką, įvesti trečiųjų teismą, rinkti mokesčius valsčiaus reikalams) programa. Tai buvo buržuazinė demokratinė valsčiaus savivaldos programa; ginkluota kova nei jai įgyvendinti, nei ginti ją nuo kontrrevoliucinių jėgų nebuvo numatyta.

Nutarimuose atsispindi klasiniai kaimo varguomenės — bežemių valstiečių — interesai: jie renka savo atstovus ir kelia reikalavimus.

¹ *Dabar Kudirkos Naumiestis.*

Nutarimuose yra vertingų žinių apie magazinų tvarkymą.

Nutarimai, išskyrus dokumentą Nr. 7, rašyti to paties asmens, lietuviškai, vietos tarme. Manome, kad jie galėtų būti ir kalbos bei kultūros paminklas, todėl rašyba palikta tokia, kokia yra originale, išskyrus nežymius patikslinimus bei tikrinių vardų suvienodinimus. Žodžio prasmė ar gyvenvietės pavadinimas, dėl kurių gali kilti abejonų, patikslinta išnašoje. Dokumentų saugojimo vieta nurodyta po antrašte.

1. 1905 m. gruodžio 22 (9) d. Biržų valsčiaus valstiečių nutarimas

Книга для приговоров волостного схода Биржанской волости. На 1905 год.— CVIA, f. 703, ap. 1, b. 7, l. 21—22.

1905 m. gruodžio 9 dieno Birženu valsčionis susirenki vienbalsiej nutarė:

1. Voldžei jokių mokiesčiu niemoketi.
2. Už viršaiti išrienkamie Mikolu Vinslavu¹ Braškiu* yr algos iš viso su užleikimu arklou** ir atvežimu korespondencijos nutareme 300 rublu miestams.
3. Sienai*** raštininko atstatamie² yr užmokesimie prigulancia alga už atitarnauta laika, o vietoj ja išrenkamie vienbalsiej Ignaca Lazauski, kuriam algos nutarieme moketi 50 rub. ant mieniesio su užlejkimu kancelarijos ir t. t.
4. Vybornus³, keipo nierejkalingus, prošaliname, o visus sąnarius valsčiaus redos tures rinkti visi valsčiaus giviantoe****.
5. Kasieriu (iždiniku) išrenkame Tamošiu Kriagždę yr Joną Kutru, kuriem mokesime algos po 25 rub., iš viso pienkiosdešimts ant metu.
6. Viršaičio kandidatu išrenkamie Tamošiu Kriagždę⁴.
7. Dabartinis mokintojus, keipo nieatsakančius, prošaliname yr užmokesime už atitarnauta laiką algą, o vietoje ju pasamdisimie po nauju metu 1906 m. tris mokintojus, kuriem mokiesim 30 rub. ant menesio: Biržiosie, Medeikiosie yr Radviliški*****.
8. Užleikimuj valsčiaus redos mirskus zborus⁵ mokesimie.
9. Kiekviena starostistie išrenka nauju starastu, jej sianas niegiaras, jeigu sianas giaras — paliksime.
10. Valsčiaus teisną prašalinamie, o vietoje jo įviedamie teisną triechiuju, t. y. abi pravojančios puses išrenka sau keletą vyru, kurie jos yr sutaikina valsčiųj arba namia.
11. Stoiku***** (pačta) caro tarnu viežioimuj panaikiname, kaipo mum nereikalinga.
12. Vienbalsie reikalaujame uždarimo monopolu, o teipogį uždraudžiamie pardavinėti daktinę (arielką).

* Braškių kaimo.

** Arklio.

*** Senąjį.

**** Gyventojai.

***** Biržuose, Medeikiuose ir N. Radviliškyje.

***** Pastotis.

13. Į kariumenį (voiskan) novobrancu nutaremie nieleist.

14. Mišku naikint nutariemie neduoti nei valdžiej, niej ponuj, o teipogi yr patis nienaikinsimie, delei malku reikalū susitaikinsimie su administraciju⁶.

15. Gospodorej nierejkalausimie už pleciukus nuo susiedu⁷.

16. Magazinej⁸ turi but atpilditi, o magazinieriej⁹ turi but išrinkti keip iš gospadoriu, taip ir iš susiedu, ir biežiamiem tures but išduodama grudei iš magazina.

17. Lyg Seimo sušaukimo nutareme valsčiaus nieskirstiti¹⁰.

18. Tyškiavičiaus administracija gali išvežt parduotus ir jau sutaisitus miedžius, bet piningei nepriguli nei ponuj, nei žmoniems ir turi buti arba valsčios kasoj, arba kitur kur, iš kur je nieprapultu.

19. Servitutu klausimą, o teipogi ir ganiklu išryš seimas, nies tei klausimas palečiantis visa musu krašta, kiekvienam atskiram atsitikimi tvarkisimiems su administracija par sudą trečiuju arba par susikalbeimą iki kol nebus sušauktas seimas.

20. Lyg seimo sušaukimuj į jokias valdžios ysteigas niesikreipsim ir su valdžios uždetais činauninkais (policijj, ziemskiejs ir t. t.) joku reikalū neturiesim, savo reikaleis patis rupinsimies ir valdisimiems.

21. Nutareme prašiti išleisti iš kalinio Petrą Gruzauskį iš Moriškių*, kuris tapo įdetas į kalini už kirtima miško grapo Tyškiavičiaus, dieno 31 spalju buvo sprendimas.

(—) Petras Parnaušauskas, Petras Uzenas, Jurgis Undžėnas, Jozaps Baltlekunas, I. Prunskis, Jonas Rublis, Jurgis Ag., P. Vareokojs, Justins Venslavs, Jozaps Ladiga, P. Pelanis, A. Verkėlis, Михаил Бичис, Jons Šarkus, Jons Šarns, Martins Dagis, Иосиф Корсак, Križanovskij...**, Jonas Gužauskas, П. Бредис, О. Бредис, Jonas Pipinia.

Už niemokančius rašto: Petrą Visockį, Mikolą Šileiku, Andreij Morgeni, Jakubą Jakubėna, Joną Kazlauski pasirašie, o taipogi ir už save [—] I. Balčiūnas.

1905 года декабря 9 дня. От подписи своей отказываюсь: [—] Felix Verkėlis¹¹.

2. 1905 m. gruodžio 25(12) d. Bliūdžių seniūnijos nutarimas

Книга для записи приговоров сельского схода Блюдского общества Буржанской волости. На 1905 год.— CVIA, f. 703, ap. 1, b. 5, l. 12.

1. Dabartini seniunu (starostu) pašaliname¹², o vietą jo išrenkame biežiami Jozapą Aleksiuoną, algos mokesime 80 rub. ant metu, kandidatu ukininkas Jozapas Gasiūnas be mokesčio.

2. Sienosios*** magazinierius prašaliname, o vietan jų išrenkame:

* Muoriškių.

** Vienas parašas neįskaitomas.

*** Senuosius.

ukininku Joną Drevinską Nausėdžiu, biežiamis Jokubas Makšymas Josiškiu*, naujeje magazinerie gaus algos po 12 rub. ant metu.

3. Šiamet magazino nepildinti, tikt ukininkej, kurie nier majni grudu, neatmejanče tur atmejnit, o pavasari ukininkej prisijema duti biedniesiem tekten giara iš (savo klečiu) arodu magazine.

4. Delei styngresnio sutvarkimo valdžios išrenkame savo keletą vyrų, kurie bus vadovajs musu valsčios reikalu iš ukininku: Jakubas Šidl[a] Nausėdžiu, Mikolas Kuklinskas Josiškiu, Jurgis Užolas Josiškiu, Petros Greijonas Radviliškio, Jons Drevinskis Nausėdžiu, biežiamej: Jozaps Gružauskis Nausėdžiu, Jakubas Makšymos Josiškiu, Andreis Vegis Cirulu, Petros Uzonas Radviliškio, Petros Žare Radviliškio.

5. Dešimtinikejs¹³ tur but atejnančios metos: Jons Maloks Nausėdžiu, Mikolos Gosiunas Josiškiu, Jons Skeberdis Radviliškio, Jakubs Šarus Lukienų**.

6. Magazino sargas Martins Balčuns Nausėdžiu, algos 7 rub. unt metu yr žiemies esančios pre magazino.

7. Magazineriems buvusiems Martinu Drevinsku, Martinu Dagiū algos niemoketi, nes ije per visu laiku tarnistós nei karto nidosilete magazino darbu.

(—) Liudvikas Kubilinskas, Jonas Gudukis, Martinas Šarnas, Jons Natk., Petras Paliukas, Осип Ивановский, Мартин Дагис, Марчис Златкис, Jakubs Makšims, Aleksandra Spynugoma [?], Jonas Sarkulonis, О. Трушинский, Якубс Шидл, Пятр Зорис, Яков Иозенас, Andreis Szarns, П. Грионас, Juozaps Križanouskas, Martinas Lankoronskas, Иосиф Корсакс, Аполинарас Loczeris, Jonas Gasunas, Иван Древинский, Krizanovsky, Пиотр Гасюнас, Яков Крягжда, Jozaps Korsaks, Adams Korsaks, Petras Drevinskis, Merčis Voras, Jozaps Pusarauskas, Jozaps Baranauskis, Mikolas Aleksiuнас, Mikolas Drevinskas, Jozaps Bučis, Adoms Bučis, Petras Tymuks, Voiteks Bredis, Vladislavs Atkočis, Jons Timuks, Jons Eiduks, Jons Dobužinskis, Obieluns Jakubs, o už nemokančius rašyt [—] Petras Uženis; Jakubs Timuks, Jakubas Czygas, Jons Tiliindis, R. Rudulis, Jozaps Aleksiuнас.

Как избранный по сему приговору незаконным порядком и на неизвестной по названию должности отказываюс [—] Юрий Ужалас.

От подписи отказываюс [—] И. Шарнас¹⁴.

3. 1905 m. gruodžio 25(12) d. Tabakinės seniūnijos sueigos nutarimas

Книга для записи приговоров сельского схода Тубацкого общества Буржанской волости. На 1905 год.—CVIA, f. 703, ap. 1, b. 5, l. 16.

1905 m. gruodžio 12 dieno. Mes, tautiečej susirinkie nutareme:

1. Dabartinius seniunus (starostus) pašaliname¹⁵, o vieton jo išrenkame Martiną Jozapo sunų Šarną Asporiškių, algos mokiesime po 6 rub. ant menesio, kandidatuj sen[iūno] Jonas Makšyms Moryšku*** be mokesčia.

* Jasiškių.

** Lukenų.

*** Muoriškių.

2. Sienosios* magazinierius¹⁶ prašaliname, o vieton iju irinkome ukinku Aleksandros Zvilna Tatarkalnes** [kaimo], iš bežemiu Jakubos Pučekas Pučekalne***, algos mokesimie po 10 rub. ant menesio.

3. Magazinei niesienej buvo mieroti, tai nauje magazinierei priemo teip. Grudei paskolinti iš magazino tur buti tojaus užpilditi, t. y. atiduoti išimtą, jeigu kuris skolinikas negali sugružinti, tej tur pakviesti keturi teisingus vyrus, keiminius, kurie nuspręs kokią dalį turi atpildyti.

4. Delei styngresnio sutvarkimo valdžios išrenkamie, t. y. paliekame išrinktosios delegatus, kurie rupinsies ape reikalus savo valščiaus ir godos aiškinti jems apie visa. Delegatais tapo ukininkej: Jozapas Petrikas Pučekalne, Jonas Rublis Loče****, biežiamiej: Jozapas Aišporas ir Jons Mokšymis.

[—[Juozapas Aišporas, Petras Daugis, Jakubas*****, J. Obelinis, Peter Сизен, Юрий Рола, Jonas Rublis, Juri Cikrulis, Jakubas Jurgela, Andrius Eidukas, Jahn Eiduk, J. Lapinski, Petter Speckis, Осип Макшимас, Martin Jakuška, Иван Якушевич, Jakubs Jakuška, M. Zvilna, Иван Орлик, John Tibin, К. Эйдук, J. Eiduk, K. Jakubenas, A. Zvilna, M. Žikris, Jonas Pilkauskas, Petter Daugird, Jakubas Spaugevičius, Jonas Springis, Jokubas Jurevičius, Petras Klovas, Jokubas Brozauskis, Jakubs Trapolas, Jakubas Andrinis, Martinas Dausis, Jozaps Ziameitis, Jokubs Ločeris, Martinas Zvilna, Andreis Kalmikis, Petras Sprygnis, Jozaps Čukunia, Martinas Zvilna, Aleksandras*****, Bertulis Dauguvetis, o už niemokančius rašto, o teipogi ir už savi pasirašė [—] Jonas Springis, П. Клишар, Jozap*****, Jozap Grezianas, I. Scharna, I. Makeluns, J. Dauglis, Martin Latplaks, ...*****, Петр Лочар.

4. 1906 m. sausio 1 (1905 m. gruodžio 19) d. Biržų seniūnijos sueigos nutarimas

Книга для записи приговоров сельского схода Биржанского общества, Биржанской волости. На 1905 год.— CVIA, f. 703, ap. 1, b. 6, l. 13.

1905 m. gruodžio 19 dieno. Mes žemiaus pasirašę susirinkę tautiečiai Biržėnų valsčiaus nutareme:

1. Seniunu (starostu) Jozapu, Mikolo sunu Balčiuonu Dirvonakiu paliekame seniunu¹⁷, algos mokesime 60 rub.

2. Pagalbininku (sieniuno) Povilas Matuziavičius iš Kilučių¹⁸.

3. Magazinieriu Krisiu Krisiukenu paliekame, taipo pat algos mokesime 15 rubliu.

* Senuosius.

** Totorkalnio.

*** Pučekalnės.

**** Ločerių.

***** Pavardė neįskaitoma.

***** Pavardė neįskaitoma.

***** Pavardė neįskaitoma.

***** Vienas parašas neįskaitomas.

4. Delei stipresnio sutvarkymo valdžios valsčioniškos renkame vyrus, kurie tures ginti mus reikalus ant susirinkimu valsčionišku iš ukininku: Jurgis Plapis Rinkuškiu, Jozaps Šymonis Stačkunu, Povilas Matuziavičius Kilučiu, Petras Inčius Dirvonakiu, Jakobs Davidonis Kutialiu*, Petras Keiris Pališkiu**, iš biežiamiu: Petras Pata Dirvonakiu, Petras Skeberdis Kilučiu, Povils Vorekois Stačkunu, Jons Brazauckis Dirvonakiu.

5. Dešimtininkei: Dirvonakiu Mikolas Struzas, Kilučiu Adomas Vėgis, — tie tapo uždėti teisingai po eilei, nies iki šiol buvo priežastės.

[—] I. Šimonis, Juozapas Lapienis, . . .***, Dailidzonis, K. Лепен, Петр Кайрис, Иван Вилейшис, Осип Иудон, Павел Матузевича.

[Už] niemokančius rašiti Kutialiu Petras Valiulis, Jus. Krivicks, Viktors Ladig, Jozaps Žiameitis, Petras Ladig, Petras Brazauckis, Dirvonakių: Petras Stuinias, Stanislavs Ladig, Kilučiu Krisis Nastopka, Petras Sprindis, Petras Vileišis, Jozap Jašinsks, Jakubs Skeberdis, Jakubs Margiauci, Jurgis Banis, Stačkunu: Petras Balčiunas, Jurgis Šumokis, Martins Janušiavičius, o už nemokančius rašto [—] Jonas Miežanskas už savi.

5. 1906 m. sausio 2 (1905 m. gruodžio 20) d. Anglininkų seniūnijos sueigos nutarimas

Книга для записи приговоров сельского схода Унгленинского общества, Биржанской волости. На 1905 год.—СVIA, f. 703, ар. 1, б. 3, л. 8—9.

1905 m. gruodžio 20 dieno. Mes žiemiaus pasirašę valstiečiai Ungleninku valsčiaus šiandien susirinkę sutarėme:

1. Dabartinį seniunu (starostą) prašaliname¹⁹, o vieton jo renkame ukininku Stanislovą Sabalauską Kriščių kaimo, algos mokesime 60 rub. ant miatu.

2. Pagelbininku seniuno renkame ukininką Povilą Šiapiati Krikščiu, algos nemokesime.

3. Dabartinis magazinierius Geidžiunu magazino po didesniu pusiū nūbolsavima paleka tas pats Jakubenas Vaitkunu, algos mokesime 8 rub. ant metu. Magazinierium Mileišių**** magazino palekame Jonu Veitaiti Bartosiškio*****, algos mokesime 5 rub.

4. Delei stipresnio sutvarkimo dabartines valdžios išrenkame vyrus keip iš ukininku, teipogi ir biežiamiu, kuriems užtikime atbuti už savo valsčių susirinkimose apsvarstimoi reikalu, ukininkei: Francišis Kudukis Nastopiškiu, Petras Kukialka Iškoniu, Mikols Kaziūns Geidžiunu, Jurgis Indriūns Meleišiu, biežiamei: Jozaps Kasiūns Vaitkunu, Petrs Kučinsks Mickunu, Petras Dundulis Mileišiu yr Jons Kairis Geidžiunu.

5. Dešimtininkeis tur but ateinančiu miatu: Geidžiunuos Petras Užubalis, Krikščiu Mikolas Lapienia, Mileišiu`Mateis Stakonis ir Mickunu Petras Janulionis ir Iškoniu Povils Pavilonis.

* Kuteliū.

** Ruoliškiū.

*** Vienas parašas neįskaitomas.

**** Melaišiu.

***** Bartasiškio.

Už niemokančius rašiti: Petras Kučinskas, Jurgis Niemanis, Jokubs Uzunoris, Stanislavs Šlakis, Petras Dundulis, Danielis Ramašauskas, Petras Parčauskis, Kazimiers Kučinsks, Stanislavs Jašinsks, Zabijušs Lukšia, Krisis Stakionis, Jurgis Žaldoks, Jons Lukšia, Jons Užubalis, Jons Žaldoks, Krikščių kaimo Jakubs Pelanis, Iškoniu Jurgis Šarkonis, Mežinsks Jurgis, Stanislavs Kezis, Jurgis Macis, Voitkunu Adoms Jakubonis, Mikols Kučinsks, Mikols Prunskis, Jons Karosas, Kazimieris Korsaks, Geidziunu Kazimiers Bičis, Jurgis Jakubonis, Francisius Užubalis, Grubinsks Jeronims, Jozaps Bratens, Mickunu Kazimiers Pilkauskis, Mikols Pilkauskis, Jurgis Užubalis, Jokubs Padžiuns, Petras Karosas, Jons Kuntrinis, po ju ypatingu prašimu pasirašė (—) Mikolas Kazunas, Krisis Jokubėnas, Kazimieris Gasiunas, Petras Mežinskas, Иван Пеланис, Матеуш Вилайшис, Петр Кукиелка, Петр Василис, Матеуш Ажубалис, Liongin Kuczinskas, Иван Вайтайтис, Августин Пилковский, Francisiskus Kudukis, Ионас Рупленас, Петр Капас, E. Lazidga, Mikolas Kazunas, Казимир Кучинскис, K. Švilponis, J. Pilkauskas, Stanislovas Sabaliocckus.

Ant šio susirinkimo buvome ir visus nutarimus surašitus čia liudijame:
seniuns atidodant[is] tarnistę [—] J. Pilkauskis
seniuns priiėmantis [—] Stanislavas Sabaliocckus

6. 1906 m. sausio 3 (1905 m. gruodžio 21) d. Šližių seniūnijos sueigos nutarimas

Книга для записи приговоров сельского схода Слижанского общества, Биржанской волости. На 1905 год.— CVIA, f. 703, ap. 1, b. 3, l. 10—11.

1905 m. gruodžio 21 dieno. Mes, žemiaus pasirašę, susirinę tautiečiej Šližiu valsčiaus* nūtareme (susirinkien Skratiškios** pas seniunu):

1. Dabartinį seniuną prašaliname²⁰, o vieton jo renkame Joną Burbulį Šimpiališkių***, algos mokesime 80 rub. Pagelbininku jo rankame Adomu Petrauski Kapiališkių**** be mokiesčia.

2. Dabartinius magazinierius prašaliname²¹, o vieton ju rankame ūkininką Joną Lapienį Kviriškiu, biežiami Jurgis Burbulis Šimpeliškiu, algos mokesime po 8 rub. 50 kap.

3. Delei stingresnio sutvarkimo valdžios renkame savo valsčiaus [atstovus], kuriems užtikime balsuoti, t. y. užstoti musu reikalus valsčioniškos sueigos, ūkininkei: Jons Gužauskis Rudenu, Klibis Pakiburiškio****, Jurgis Jakubonis Murinies, Mateis Tunkuns Štakiriu, Petras Žaldoks Šutojkinu, biežiami: Jons Perkelis Šimpeliškiu, Piotrs Žaldoks Skratiškiu, Jozaps Zalinkiavičis, Petras, Jono sunus Undzens Šimpeliškiu ir Petrs Jašukens Štakiriu.

4. Mirskosios mokiesčius prižadame ką greičiausi išmoketi neatidedant.

* Taip tekste, turėtų būti: *seniūnijos*.

** *Skratiškių kaime*.

*** *Šimpeliškių*.

**** *Kapeliškių*.

***** *Pakeburiškio*.

Už niemokančius rašiti: [—] Mateušis Užubalis Sližialiū*,...** Bratenu, Jonas Meziunas, Petras Motuziavičius, Jons Piarkialis, Petras Burbulis, Jurgis Reinats, Jokubs Užubalis, Juozaps Sidl, Jakubs Jasiukens, Kazimieris Aralinskis, Petras Dagis, Mateušis Vaitaitis, Dominiks Vasiliauskis, Dominiks Vasiliauskis, Jozapas Zalinkivičius, Augusts Bozdars, o po ju ypatingu prašimu pasirašė [—] M. Ладига.

Užu savi [—] Адам Петровский, М. Ладига, Юргис Иозенас, Петр Тракялис, Юрий Пеланис, Петр Ясикенас, Иван Рупленас, Jonas Petrauskas, Юрий Бурбулис, Матеуш Бурбулис, Осип Шидла, Povilas Klibas, Piatras Klibas, Осип Жалинкевичиус, Матиеус Тинкунас, Jonas Burbulis,...***.

7. 1906 m. sausio 10 (1905 m. gruodžio 28) d. Šližių seniūnijos sueigos nutarimas

CVIA, t. 703, ap. 1, b. 3, l. 11—12. Šio nutarimo vertimas į rusų kalbą. — Ten pat, l. 13.

Mes, ukininkai Sližių valsčiaus, sueigoje sodžyje Šimpeliškių 1905 m. gruodžio nutariame:

1. Pagal nutarimo gruodžio 21 šių 1905 metų išrinktą už seniūną Joną Burbulį paliuosuojame nuo pildimo savo pareigų pagal jo ypatingą prašymą ir išrenkame ant jo vietos naują — ukininką Petrą Vaitaitį iš sodžiaus Rudenų. Algą paliekame tą pačią, tai yra 80 rublių. Jo pagalbininku paliekame tą patį, t. y. Adomą Petrauskį iš Kapeliškių.

2. Nutarimo 21 d. gruodžio 1905 metų § 2 paliekame. Prie ko nutariame, jog savižemių magazinieriam mokėsime (mes savižemei) 15 rublių, t. y. Jonui Lapienei, a bežemių magazinierui Jurgiui Burbuliui 8 r. 50 k. Bežemei moka savo magazinierui.

3. Delegatus, išrinktus sueigoje 21 d. gruodžio 1905 m., panaikiname ir paliekame senuosius išrinktus sueigoje 21 dienoj spalio (oktiabrio) 1905 m.²² ir prie jų rankame iš kožno sodžiaus po vieną nuo bežemių. Prie ko čia buvo išrinktais Petras Jasiukenas iš Stakiriu****, Jonas Vernelis iš Šimpeliškių, Jurgis Zauna iš Rudenų, Juozapas Žalinkevičius Skratiškių, Kazimieras Jašinskas iš Čigų, Juozas Užubalis iš Sliželių.

4. Sargą magazinui renkame (samdome) Samulį Undženų, algos mokame 4 rublius (keturies rublius).

Ant ko ir čia pasirašome:

Už nemokančius: Justiną Bratiną, Joną Mežiūną, Petrą Matuzevičių, Juozapą Užubalį, Mateušą Užubalį, Petrą Mizarą, Andriejų Gasiūną, Joną Tatorį, Petrą Krištopavičią, Joną Pelenią, Samulį Undženą, Joną Vernelį, Petrą Burbulį, Petrą Yčą, Jurgį Zaunų pasirašė [—] Motiejus Tunkunas, Jurgis Slekis, Motiejus Guzauskas, Petras Trakelis, Jonas Ruplėnas, Jonas Lapiene, Juozapas Užubalis, Palionars Niukus, Povilas Skeberdis, Juozapas Daviboris, Jons Rainatas, Petras Klibas, Jakubas Zykas, Jurgis Pelanis,

* Sliželių.

** Vienas parašas neįskaitomas.

*** Toliau du parašai ištrinti.

**** Stakiriu.

J. Petrauskas, Михаил Ладига, Юрий Индзенас, Осип Пеланис, Юрий Бубулис, Мартин Райнатас, Матеуш Бурбулис, Павил Гинтовт, Юрий Якубонис, Юрий Бурбулис, Петр Ладига.

Nesutiko ant šio nutarimo [—] П. Жалдокс.

Paaiškinimai

¹ Zemskinio viršininko leistame valsčiaus rinktinių susirinkime, įvykusiame 1905.XI.17(4), viršaičių trejiems metams buvo išrinktas Klausučių kaimo valstietis Jonas Dagys, 40 m., raštingas (CVIA, f. 703, ap. 1, b. 7, l. 17).

² Raštininku iki to laiko buvo Michailas Kovalevskis, kuris atsistatydinęs susirgo ir pasiprašė carinės administracijos, kad jį atleistų iš pareigų. Vidaus reikalų ministrui F. Stolypinui pritarus, jam buvo paskirta 200 rb pašalpa (Kauno gubernijos valdybos 1906.V.16(3) nutarimas. — CVIA, f. 378, BS, 1905 m., b. 310, l. 29).

³ Rinktinius valstiečių atstovus.

⁴ 1905.XI.17(4) susirinkime kandidatu buvo išrinktas Medeikių kaimo valstietis Petras Šarkanis, 42 m., raštingas (CVIA, f. 703, ap. 1, b. 7, l. 17).

⁵ Mokesčius valsčiaus ir seniūnijų reikalams.

⁶ Su Tiškevičiaus Biržų dvaro administracija.

⁷ Trobelninkų.

⁸ Magazinas — grūdų atsargos sandėlis.

⁹ Magazinierius — seniūnijos susirinkimo renkamas atsakingas už magaziną pareigūnas.

¹⁰ 1905.XII.3 (XI.20) N. Radviliškyje įvyko trijų gretimų seniūnijų valstiečių mitingas. Jame buvo priimtas nutarimas uždaryti monopolį ir sudaryti atskirą N. Radviliškio valsčių. Buvo išrinkti pareigūnai (Kauno gubernatoriaus P. Veriovkino 1906.I.28(15) raštas Nr. 262 Vilniaus generalgubernatoriui. — CVIA, f. 378, BS, 1905 m., b. 406, l. 301). Valstiečius agitavo ir jiems vadovavo žinomo knygnešio ir švietėjo Jurgio Bielinio sūnus Juozas, už tai vėliau jis buvo nubaustas vienerius metus kalėti (CVIA, f. 446, ap. 2, 1906 m., b. 1281, l. 1, 2, 6, 14).

¹¹ 1905 m. gruodžio 9 d. Savo parašo atsisakau: Feliksas Verkėlis. Šis įrašas padarytas vėliau, matyt, prasidėjus represijoms.

¹² 1905.XI.12 (X.30) seniūnijos sueigoje, pasibaigus kadencijai, trejiems metams seniūnu buvo išrinktas Jasiškių kaimo valstietis Jonas Šarnas, kandidatu (padėjėju) — Naušėdžių kaimo valstietis Petras Križanauskas, 33 m., raštingas (ten pat, l. 10).

¹³ Policijos dešimtininkais.

¹⁴ Kaip šiuo nutarimu neteisėtai ir nežinomoms pareigoms išrinktas atsisakau Jurgis Užalas. Parašo atsisakau J. Šarna. Šis įrašas parašytas kita ranka, matyt, jau prasidėjus represijoms.

¹⁵ 1905.X.22(9) seniūnijos sueigoje, įvykusioje N. Radviliškyje, seniūnu buvo išrinktas Rigmantiškių viensėdžio valstietis Jonas Springys, 40 m., kandidatu — Benupių vns. valstietis Martynas Dagys (ten pat, l. 13).

¹⁶ 1905.X.22(9) seniūnijos sueigoje magazinieriais trejiems metams buvo išrinkti valstiečiai Aleksandras Zvilna, 45 m. ir Martynas Jaudzema, 36 m. (ten pat).

¹⁷ J. Balčiūnas seniūnu trejiems metams buvo išrinktas 1905.XI.13 (X.31) seniūnijos sueigoje (ten pat, l. 11).

¹⁸ 1905.XI.13 (X.31) sueigoje kandidatu arba seniūno pagalbininku buvo išrinktas Stačkūnų kaimo valstietis Adomas Koklevskis (ten pat).

¹⁹ Seniūnu buvo Jonas Pilkauskis.

²⁰ 1905.XI.13 (X.31) seniūnijos sueigoje seniūnu trejiems metams buvo išrinktas Skrautiškių kaimo valstietis Petras Žaldokas, 37 m., kandidatu — Mūrinės viensėdžio valstietis Jurgis Jakubonis, 40 m. (CVIA, f. 703, ap. 1, b. 3, l. 9).

²¹ 1905.XI.13 (X.31) sueigoje Sližių grūdų atsargų magazino prižiūrėtoju trejiems metams buvo išrinktas Svirplėnų vns. valstietis Mykolas Garbas, 55 m., (ten pat).

²² Sueiga įvyko 1905.XI.13.(X.31), o ne 21 d; (ten pat, l. 8).